

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija
Program: Poslovni sekretar

UPRAVLJANJE Z GOTOVINO

Mentorica: mag. Terezija Povše Pesrl, univ. dipl. org.
Lektorica: Andreja Tasič

Kandidatka: Vesna Janc

Kranj, marec 2010

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici mag. Tereziji Povše Pesl, univ. dipl. org.

Zahvaljujem se gospe Andreji Tasič, ki je lektorirala mojo diplomsko nalogo.

IZJAVA

»Študentka Vesna Janc izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom mag. Terezije Povše Pesrl, univ. dipl. org.

»Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.«

Dne _____

Podpis: Vesna Janc

POVZETEK

Področje raziskave je obvladovanje gotovine za zagotavljanje potreb uporabnikov, ki obsega različne postopke posameznih delovnih področij: centralnega trezorja, dostave in odpreme, poslovalnic, posameznih blagajn, varnostnih služb in uporabnikov gotovine.

Za servisiranje potreb družbe, ki v vsakem trenutku potrebuje zadostno količino denarja oziroma gotovine v obtoku, je bilo treba razviti celoten sistem, ki to zagotavlja. Sistem obsega zelo širok spekter različnih dejavnosti, ki jih je treba uskladiti, da oskrba z gotovino deluje po predpisih in standardih, ki jih je sprejela družba (država). Ob tem je moč ugotoviti, da gre pri tem za sistem, ki je vpeljan dejansko po celem svetu.

KLJUČNE BESEDE

- gotovina,
- blagajna,
- denar,
- bankovci in kovanci,
- trezor,
- bankomat.

ABSTRACT

Field of research is restraining of cash for assuring of needs of users, that he comprises different procedures of individual fields of activities: (of central vault, deliveries and dispatches, of branches, of individual money box, of safety employments and of users of cash).

For servicing of needs of society, that he needs sufficient amount of money and cash within circulation within every moment, it had to devise entire system, that this assures. System comprises very wide spectrum of different activities, that he must harmonise them, that supply with cash works round regulations and standards, that society accepted them (state). He is strength, that it is system at this, that he is initiated actually round whole world.

KEYWORDS

- cash,
- money box,
- money,
- bank notes and coins,
- vault,
- ATM.

KAZALO

1 UVOD.....	1
1.1 PREDSTAVITEV PROBLEMA	1
1.2 PREDSTAVITEV OKOLJA	1
1.2.1 Zgodovina banke	3
1.2.2 Lastniška struktura	3
1.2.3 Dejavnost banke	4
1.3 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE	5
1.4 METODE DELA.....	6
2 PRAVNA UREDITEV UPRAVLJANJA Z GOTOVINO	7
3 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	8
3.1 EVROPSKA MONETARNA UNIJA	8
3.2 EVROPSKA CENTRALNA BANKA (ECB)	8
3.3 SINGLE EUROPEAN PAYMENT AREA	9
3.4 SINGLE EURO CASH AREA.....	9
3.5 EVRO	10
3.6 TUJE (KONVERTIBILNE) VALUTE	10
3.7 BANKOMAT	10
3.8 TREZOR	10
3.9 RECIKLIRANJE.....	10
3.10 PONAREDKI	11
3.11 BANKOVCI IN ZAŠČITNI ELEMENT	11
3.12 KOVANCI.....	13
3.13 APOEN	13
3.14 DNEVNO-NOČNI TREZOR (DNT).....	13
3.15 ODVOD.....	14
3.16 DOTACIJA	14
4 UPRAVLJANJE Z GOTOVINO V ENOTI BANKE	14
4.1 POSNETEK STANJA	15
4.1.1 Obvladovanje količine gotovine v enoti poslovne banke	15
4.1.2 Način dostave ali odpreme gotovine	15
4.1.3 Hramba in varovanje gotovine	16
4.1.4 Izplačila in vplačila gotovine (blagajne, bankomati)	16
4.1.5 Kontrola kvalitete in izločanje gotovine (bankovci).....	16
4.1.6 Ponaredki	17
4.1.7 Kovanci.....	17
4.2 KRITIČNA ANALIZA	17
5 PRENOVA (PREDLOGI ZA ZMANJŠANJE TVEGANJA).....	19
5.1 LOKACIJA.....	19
5.2 STAROSTNA STRUKTURA UPORABNIKOV	19
5.3 STRUKTURA IN IZPLAČILNI DNEVI PODJETIJ.....	20
5.4 IZPLAČILO POKOJNIN	20
5.5 ODPIRALNI ČAS TRGOVIN.....	20
5.6 DNEVI V TEDNU.....	21
5.7 LETNI ČASI	21
5.8 IZREDNI DOGODKI (PRAZNIKI, PRIREDITVE)	21
5.9 APOENI	22
6 ZAKLJUČKI – UGOTOVITVE.....	23
LITERATURA IN VIRI	25

KAZALO SLIK	25
KAZALO SHEM.....	25
KAZALO GRAFOV	25

1 UVOD

1.1 PREDSTAVITEV PROBLEMA

Za plačevanje blaga in storitev je človek skozi zgodovino razvijal različne oblike in načine za izmenjavo. Trenutno je plačilno sredstvo denarna valuta, ki pa se lahko pojavlja v različnih pojavnih oblikah.

V zadnjih desetletjih je prišlo do velikega razvoja negotovinskega plačevanja z uporabo različnih instrumentov, kot so plačilne in kreditne kartice. Velik razvoj je doživelo tudi elektronsko bančništvo, ki uporabnikom omogoča, da s pomočjo elektronskega plačilnega prometa urejajo obveznosti in terjatve v elektronski obliki.

Kljub temu pa se še vedno veliko transakcij med udeleženci izvede z uporabo denarja oziroma gotovine. Gotovina se še danes uporablja praktično povsod (trgovine, gostinski lokali, bencinski servisi).

Razlogi za to so seveda zelo različni in niso predmet te diplomske naloge. Dejstvo pa je, da bo v naši družbi tudi v bližnji prihodnosti poslovanje z gotovino še zelo razširjeno.

Za servisiranje potreb družbe, ki v vsakem trenutku potrebuje zadostno količino denarja oziroma gotovine v obtoku, je bilo treba razviti celoten sistem, ki bo to zagotavljal. Sistem obsega zelo širok spekter različnih dejavnosti, ki jih je treba urediti, da oskrba z gotovino deluje po predpisih in standardih, ki jih je sprejela družba. Ob tem je moč ugotoviti, da gre pri tem za sistem, ki je vpeljan dejansko po celem svetu. Vsaka država (skupina držav) namreč omogoča poslovanje z gotovino na tak ali drugačen način z denarno valuto, ki je v posamezni državi opredeljena kot plačilno sredstvo. Poleg tega pa je v razvitem delu sveta možno konvertibilne valute med seboj tudi menjati po vrednostnih merilih (tečajih), ki veljajo v določenem trenutku.

Problem pri upravljanju z gotovino pa je v tem, da je treba najti način, kako v posamezni bančni enoti zagotoviti, da bo za uporabnike v vsakem trenutku na razpolago dovolj gotovine in ob tem hkrati spoštovati vse predpise in zakone. Dnevno je namreč težko predvideti, koliko gotovine bodo uporabniki položili ali dvignili. Ker je izredna dostava gotovine iz bančnega trezorja povezana s precejšnjimi stroški, je treba paziti, da do takih situacij ne prihaja.

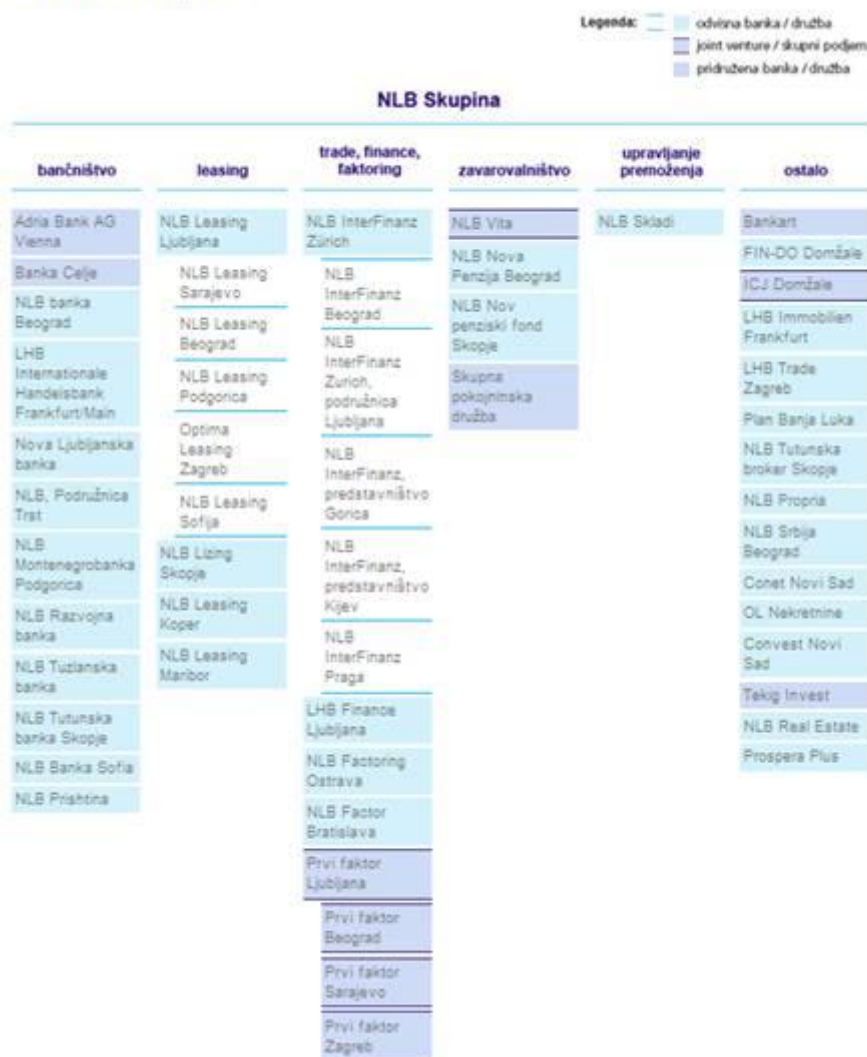
Velik problem bi nastal, če stranke v določenem trenutku ne bi mogle dvigniti gotovine, saj bi to zelo prizadelo ugled banke in povzročilo nezaupanje strank. Stranke želijo, da so njihove potrebe v vsakem trenutku izpolnjene in ne razmišljajo o tem, da je količina gotovine, ki jo lahko ima poslovalnica, omejena s predpisi.

1.2 PREDSTAVITEV OKOLJA

Nova Ljubljanska banka, d. d., Ljubljana je bila ustanovljena 27. julija 1994 na podlagi Ustavnega zakona o dopolnitvah Ustavnega zakona za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. Ob ustanovitvi je prevzela del premoženja in poslovanja Ljubljanske banke, d. d., Ljubljana (v obsegu, opisanem v 22. b členu prej navedenega ustavnega zakona), katere začetki segajo v 19. stoletje, ko je bila leta 1889 ustanovljena Mestna hranilnica Ljubljanska.

Danes je NLB v zrasla v veliko večjo organizacijo, ki se ukvarja z različnimi dejavnostmi v več državah. To ni več le banka, ampak celotna skupina organizacij, ki se ukvarja z bančništvom, lizingom, zavarovalništvom in upravljanjem podjetij. Iz prikazane sheme so razvidne celotna organizacija in dejavnosti NLB Skupine.

Shema NLB Skupine

Shema 1: Organizacija NLB Skupine

Internetni vir 1: <http://www.nlbkupina.si/shema-nlb-skupine>, 19. 2. 2010

Kot je razvidno iz sheme, sta organizacija in dejavnost celotne skupine zelo obširni, zato se bomo v nadaljevanju osredotočili predvsem na NLB banko in njene dejavnosti.

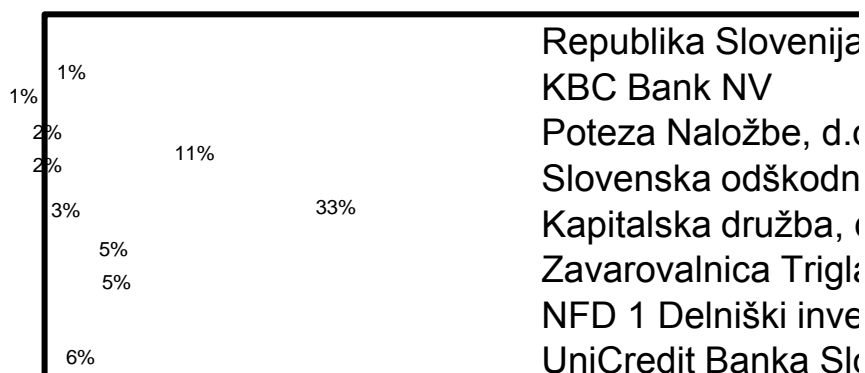
1.2.1 Zgodovina banke

Leta 1955 je bila ustanovljena Komunalna banka Ljubljana, h kateri je bilo v obdobju od 1961 do 1965 priključenih več drugih komunalnih bank. Ustanovljena je bila poslovna banka Kreditna banka in hranilnica Ljubljana, ki se je leta 1970 preimenovala v Ljubljansko banko, Ljubljana. Leta 1978 je oblikovana skupina Ljubljanske banke, sestavljena iz Ljubljanske banke – Združene banke in iz 22 temeljnih bank. Leta 1990 sledi nova preobrazba banke v delniško družbo, in to novo, kapitalsko povezano bančno skupino sestavljajo: Ljubljanska banka, d. d., Ljubljana (banka mati), lastna banka v New Yorku (LBS Bank) in 15 bank hčera, nekdanjih temeljnih bank. Banka ustanovi podjetje za promet z nepremičninami LB Hipo in lizinskiško podjetje LB Leasing. LB-Gospodarska banka, d. d., Ljubljana, pripojena leta 1991 k Ljubljanski banki, d. d., Ljubljana, ki postane tako univerzalna poslovna banka, saj začne poslovati s prebivalstvom. Tega leta začne poslovati tudi podružnica v Milanu.

Skladno z novo bančno zakonodajo leta 1992 bančna skupina Ljubljanske banke formalno preneha delovati, članice skupine nadaljujejo poslovanje popolnoma samostojno, ohranjene pa so še določene kapitalske in poslovne povezave. Leto pozneje je začetek procesa sanacije Ljubljanske banke, d. d., Ljubljana – prenos slabih terjatev na Agencijo za sanacijo bank in hranilnic. Državni zbor Republike Slovenije sprejme odločitev o ustanovitvi Nove Ljubljanske banke, d. d., 27. julija 1994 in NLB prevzame premoženje, celotno poslovanje in del obveznosti Ljubljanske banke, d. d. S pripojitvijo E-Banke Maribor začne poslovati podružnica NLB v Mariboru. Istega leta NLB odpre še predstavništva v Celju, Kopru in Novi Gorici. Ustanovi tudi subsidiarno družbo LB Consulting Praha, s. r. o., ki je registrirana za finančno svetovanje in storitve fakoringa in forfeitiranja. Leta 1996 se NLB priključi LB-Posavska banka, d. d., Krško, ki postane podružnica banke z 12 poslovalnicami. Banka odpre novi poslovalnici v Slovenski Bistrici in Ajdovščini. 16. julija 1997 se uradno konča sanacija NLB, imenovana sta nadzorni svet banke in uprava banke. Vodilne svetovne »rating agencije« ji podelijo bonitetne ocene, ki so med najvišjimi ocenami za banke v srednji in vzhodni Evropi. NLB odpre nove podružnice po Sloveniji, banka postane solastnica novoustanovljene družbe za računalniško podporo bankomatnega omrežja in kreditno-plačilnih kartic Bankart. Pet slovenskih bank, v katerih je NLB lastnica 40 odstotkov kapitala, se pridruži Skupini NLB: Koroška banka, Pomurska banka, Banka Velenje, Banka Zasavje in Banka Domžale. NLB uvede prenovljeno celotno grafično podobo.

1.2.2 Lastniška struktura

Lastniška struktura NLB, d. d., na dan 31. 12. 2008. Na sliki 1 lahko vidimo lastniško strukturo, ponazorjeno z grafom.

Graf 1:

Internetni vir 2: <http://www.nlbskupina.si/delniski-kapital>, 23. 1. 2010

1.2.3 Dejavnost banke

Banka je bila ustanovljena, da bo opravljala bančne in druge finančne storitve, za katere je pridobila predpisano dovoljenje Banke Slovenije, kot tudi vse druge posle, ki jih lahko opravlja banka v skladu z vsakokrat veljavnimi predpisi. Banka lahko v skladu z vsakokrat veljavnimi predpisi opravlja posle v Republiki Sloveniji in tujini.

Bančne storitve:

- sprejemanje depozitov od fizičnih in pravnih oseb,
- dajanje kreditov iz sredstev, zbranih z depoziti za svoj račun,
- storitve, za katere drug zakon določa, da jih smejo opravljati samo banke.

Finančne storitve:

- kreditiranje, vključno s potrošniškimi posojili, hipotekarnimi posojili in financiranjem komercialnih poslov,
- opravljanje poslov plačilnega prometa,
- izdajanje garancij in drugih jamstev,
- trgovanje s tujimi plačilnimi sredstvi, vključno z menjalniškimi posli,
- izdajanje in upravljanje s plačilnimi instrumenti,
- storitve v zvezi z vrednostnimi papirji po zakonu, ki ureja trg vrednostnih papirjev,
- trgovanje z izvedenimi finančnimi instrumenti,
- faktoring,
- zbiranje, analiza in posredovanje informacij o kreditni sposobnosti pravnih oseb,
- posredovanje pri prodaji zavarovalnih polic po zakonu, ki ureja zavarovalništvo,
- posredovanje pri sklepanju posojilnih in kreditnih poslov,
- finančni zakup (lizing),

- upravljanje pokojninskih oziroma investicijskih skladov po zakonu, ki ureja pokojninske oziroma investicijske sklade,
- oddajanje sefov.

Pomožne bančne storitve:

- finančno, davčno in drugo poslovno svetovanje,
- posli upravljanja z nepremičninami,
- upravljanje in vodenje sistema za obdelavo podatkov,
- svetovanje, razvoj in oskrba z računalniškimi storitvami,
- dejavnosti, povezane s podatkovnimi bazami,
- obdelava podatkov,
- hramba dragocenih predmetov,
- izobraževalna dejavnost,
- prevoz gotovine in drugih dragocenih predmetov,
- storitve razvoja bančnih storitev,
- trgovanje s tehnološkimi rešitvami (know-how),
- trgovanje z zlatom,
- pravno svetovanje,
- druge poslovne dejavnosti (Interni vir NLB, d. d., Dejavnost 2008).

Kapitalsko povezane družbe NLB ponujajo posamezne finančne in pomožne bančne storitve, kot so finančni zakup (lizing), odkup terjatev po sistemu faktoringa, upravljanje investicijskih skladov, finančno svetovanje in posli upravljanja z nepremičninami.

Slovenski zakon o bančništvu določa, da lahko banke, hranilnice in podružnice tujih bank, pooblašene banke držav članic EU opravljajo storitve sprejemanja depozitov od fizičnih in pravnih oseb ter dajanja kreditov iz zbranih sredstev za svoj račun in druge storitve, ki jih po zakonu smejo opravljati samo banke. Vse te različne vrste storitev pa lahko razporedimo v tri osnovne skupine (Dimovski 2000, str. 99):

- finančne storitve,
- naložbene storitve,
- storitve plačilnega prometa.

1.3 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE

Dejavnost banke obsega zelo širok spekter različnih storitev. V diplomski nalogi se bomo omejili na področje upravljanja z gotovino.

Celoten sistem upravljanja z gotovino je sestavljen iz različnih udeležencev, od katerih je vsak pristojen za določeno področje dela. Pri obravnavi gradiva smo se omejili na delo, ki ga pri tem opravlja poslovna banka.

Zastavili smo si naslednje cilje :

- predstaviti postopke, ki so povezani z dostavo in odpremo gotovine,

- predstaviti postopke, ki so povezani z upravljanjem gotovine znotraj enote poslovne banke,
- predstaviti postopke, ki so povezani z upravljanjem gotovine v povezavi z občani in podjetji.

1.4 METODE DELA

Izdelave diplomske naloge smo se lotili tako, da smo pri tem uporabili deskriptivno metodo in metodo analize pisnih virov. Upoštevali pa smo tudi praktične izkušnje na obravnavanem področju proučevanja.

2 PRAVNA UREDITEV UPRAVLJANJA Z GOTOVINO

Upravljanje z gotovino v celotni državi Sloveniji in s tem tudi v enoti poslovne banke urejajo različni zakonski in podzakonski predpisi:

- zakoni EU in države Slovenije,
- predpisi regulatorja poslovnih bank – Banke Slovenije,
- predpisi zavarovalnic,
- interni predpisi.

Osnovna gotovina, ki je v obtoku v Republiki Sloveniji, je v valuti evro. To je skupna valuta za več držav, ki so članice EMU. Zakoni, ki opredeljujejo to področje, so nastali v okviru držav članic EU in so v zakonodajni okvir uvrstili tudi Slovenijo, ki je članica skupnosti.

Regulator za upravljanje z gotovino v državi Sloveniji je Banka Slovenije, ki poslovnim bankam in ostalim udeležencem na podlagi predpisov določa postopke za delo.

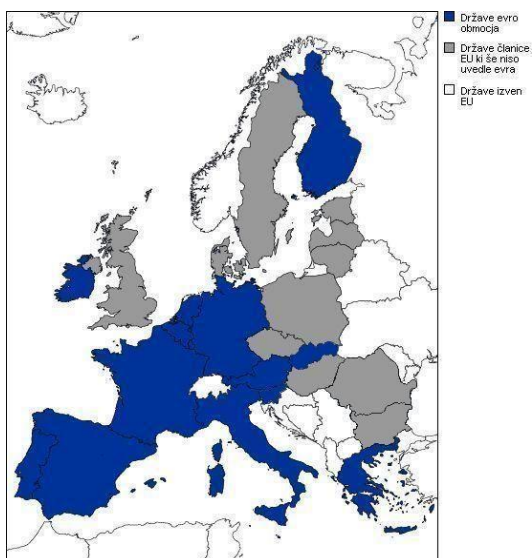
Gotovina, ki je v obtoku, je praviloma zavarovana pri zavarovalnicah. Zaradi tega je pri upravljanju z gotovino treba upoštevati tudi predpise zavarovalnic in dogovore, ki jih imata poslovna banka in zavarovalnica.

Na podlagi vseh višjih predpisov pa poslovna banka sprejme interne predpise, ki so skladni z zakoni in navodili evropskih in državnih organov.

3 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

3.1 EVROPSKA MONETARNA UNIJA

Evropska ekonomska in monetarna unija (EMU) je dogovor med sodelujočimi evropskimi državami o delitvi enotne valute, evra, in samostojne ekonomske politike z določenimi pogoji in fiskalnimi odgovornostmi. Trenutno je 27 držav, ki sodelujejo z EMU na različnih nivojih. Trinajst držav članic je uvedlo evro: Avstrija, Belgija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Portugalska, Slovenija in Španija. Države članice Velika Britanija, Danska in Švedska še nimajo načrtov o uvedbi evra. Enajst držav članic, Ciper, Malta, Latvija, Litva, Estonija, Poljska, Češka, Slovaška, Madžarska, Romunija in Bolgarija, je v različnih fazah uvajanja evra, pričakuje pa se, da se bodo pridružile območju evra v naslednjih desetih letih.

Slika 1: Evrsko območje

Internetni vir 3: <http://www.bsi.si/ekonomska-in-monetarna-unija.asp?Mapald=1270>,

6. 2. 2010

3.2 EVROPSKA CENTRALNA BANKA (ECB)

Je centralna banka Evropske unije, ki skrbi za fiskalno in monetarno politiko valute – evro. ECB je bila ustanovljena 1. junija 1998, sedež pa ima v Frankfurtu.

3.3 SINGLE EUROPEAN PAYMENT AREA

SEPA je kratica za enotno območje plačil v evrih. Gre za okolje, kjer posamezniki, gospodarske družbe, uporabniki plačilnih storitev v bankah izvajajo in prejema plačila v evrih po dogovorjenih enotnih standardih.

SEPA-območje trenutno zajema 31 držav:

- 17 držav članic EU, ki so za plačilno sredstvo prevzele evro. To so : Avstrija, Belgija, Finska, Francija (skupaj z ozemlji Francoska Gvajana, Guadeloupe, Martinique in Réunion), Grčija, Malta, Ciper, Irska, Italija, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska, Portugalska (skupaj z Azori in Madeiro), Španija (skupaj s Kanarskimi otoki, Ceuto in Melillo) in Slovenija. Evropske mestne državice Monako, San Marino in Vatikan so prav tako del SEPA-območja.
- Preostalih 14 držav članic EU: Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Romunija, Slovaška, Švedska in Velika Britanija (z Gibraltarjem)

ter Islandijo, Norveško, Liechtenstein in Švico.

Slika 2: SEPA-območje

Internetni vir 4: http://www.bankakoper.si/sl/inovativne_resitve/izzivi_prihodnosti/sepa_obmocje, 6. 2. 2010

3.4 SINGLE EURO CASH AREA

Pomeni enotno gotovinsko evrsko območje. Članice so s tem sprejele skupne standarde za varovanje gotovine, spremljanje kvalitete bankovcev in kovancev ter pravočasno izločanje le-teh iz obtoka v primeru poškodovanja.

3.5 EVRO

Evro je enotna valuta Evropske unije, ki j bila vpeljana januarja 1999. Zaenkrat jo je uvedlo 16 držav: Belgija, Francija, Nemčija, Italija, Irska, Luksemburg, Nizozemska, Avstrija, Portugalska, Finska, Španija, Grčija, Slovenija, Ciper, Malta, Slovaška.

3.6 TUJE (KONVERTIBILNE) VALUTE

V naši državi je domača valuta evro, ki je med konvertibilnimi valutami v svetu, kar pomeni, da ga je mogoče zamenjati v lokalno valuto v vsaki državi, ki tudi ima konvertibilno valuto. Ravno tako pa imetniki drugih konvertibilnih valu lahko te zamenjajo v evre. Seznam konvertibilnih tujih valut je objavljen na tečajnici Banke Slovenije.

3.7 BANKOMAT

Je samopostrežni avtomat za polog in dvig gotovine. Na njem pa se opravljajo še druge bančne storitve:

- preverjanje stanja,
- plačilo posebnih položnic,
- zamenjava osebne identifikacijske številke (PIN) za kartico BA Maestro,
- polog gotovine,
- polnjenje računov mobilnega telefona.

V Sloveniji so se bančni avtomati začeli uporabljati leta 1990. Naša država je glede pokritosti na prebivalca uvrščena med dobro razvite.

3.8 TREZOR

Poseben prostor za hranjenje gotovine in drugih vrednosti, grajen iz železobetona zaradi zaščite pred požarom in ropom.

3.9 RECIKLIRANJE

Preverjanje pristnosti in primernosti evrskih bankovcev. Pristen pomeni, da je bankovec pravi, da ni ponarejen. Primeren pomeni, da je še ustrezne kvalitete za nadaljnji obtok.

Banka Slovenije je 27. 11. 2007 v Uradnem listu RS, št.108/ 2007, objavila Sklep o recikliranju evrskih bankovcev. Po tem sklepu so kreditne institucije in drugi profesionalni uporabniki dolžni upoštevati postopke recikliranja evrskih bankovcev.

3.10 PONAREDKI

Ponarejanje gotovine je svetovni pojav in eno najstarejših kaznivih dejanj v zgodovini človeštva, saj ni bankovca ali kovanca na svetu, ki ga ne bi bili vsaj poskusili ponarediti. Vedno bolj izpopolnjena tehnologija omogoča vse večjo aktivnost ponarejevalcev. Ponarejanje gotovine je kriminalno dejanje.

3.11 BANKOVCI IN ZAŠČITNI ELEMENT

Obstaja sedem različnih evrskih bankovcev: 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 200 € in 500 €.

Okna in vrata na sprednjih straneh bankovcev simbolizirajo duha odprtosti in sodelovanja v Evropi. Na vsakem bankovcu je dvanajst zvezdic Evropske unije. Na hrbtni strani vsakega bankovca so upodobljeni mostovi, značilni za posamezno obdobje evropske kulturne zgodovine, ki predstavljajo tesno sodelovanje med evropskimi narodi ter Evropo in svetom. Sedem bankovcev je potiskanih z močno kontrastnimi osnovnimi barvami, tako da so med seboj zlahka ločljivi. Bankovci se ločijo po velikosti: večja vrednost, večji bankovec. Bankovec za 5 evrov je najmanjši, največji pa je bankovec za 500 evrov.

Ostali oblikovni elementi :

- zapis imena valute v latinici (EURO) in grški abecedi (EYPQ),
- zapis kratice Evropske centralne banke v petih različicah (BCE, ECB, EZB, EKT, EKP), kar ustreza 11 uradnim jezikom v Evropski uniji,
- simbol zaščite z avtorskimi pravicami C,
- podpis predsednika Evropske centralne banke (Willem F. Duisenberg) ali njegovega naslednika Jeana Clauda Tricheta,
- zastava Evropske unije.

Slika 3: Evrski bankovci

Internetni vir 1: <http://www.ecb.int/euro/banknotes/html/index.sl.html>, 6. 2. 2010

Zaščitni elementi so zlahka prepoznavni.

Papir bankovca je izdelan iz čistega bombaža, zato je na otip čvrst in gladek.

Globoki tisk, s katerim nastane otipljiv relief – kratice Evropske centralne banke (to pomeni BCE, ECB, EZB, EKT, EKP), oznake vrednosti in upodobitve oken in vrat.

Vodni znak nastane s spreminjanjem debeline papirja. Viden postane, če bankovec pogledamo proti svetlobi.

Varnostna nitka je vdrelana v papir bankovca. Če bankovec podržimo proti svetlobi, vidimo temnejšo črto, ki poteka po celotni širini bankovca. Pri natančnejšem opazovanju nitke vidimo še besedo EURO in oznako vrednosti.

Pri opazovanju bankovca proti svetlobi lahko preverimo tudi **pregledni motiv**. Ta je sestavljen tako, da je en segment motiva odtisnjen na sprednji strani bankovca, drug pa na hrbtni. Oba elementa se slikovno dopolnjujeta, tako da ob opazovanju bankovca pri direktni svetlobi vidimo slikovno celoto (oznaka vrednosti).

V desnem predelu na sprednji strani bankovcev z majhno nominalno vrednostjo, za 5, 10 in 20 evrov, je poseben **hologramski trak**. Na hrbtni strani bankovcev za 5, 10 in 20 evrov je nameščen **iridescentni trak**.

Na sprednji strani bankovcev z veliko nominalno vrednostjo, 50, 100, 200 in 500 evrov, je posebna **hologramska folija**, v spodnjem desnem kotu hrbtne strani teh štirih bankovcev gre za **optično spremenljivo barvo**, ki je pri opazovanju od zgoraj vijolična, s katerega drugega zornega kota pa olivno zelena ali rjava.

3.12 KOVANCI

Obstaja osem različnih evrskih kovancev: 1, 2, 5, 10, 20, 50 centov, 1 in 2 evra.

Kovanci imajo enotno evropsko stran, ki jo je oblikoval Luc Luyckx iz Belgijske kraljeve kovnice. Skupne evropske strani prikazujejo tri različne zemljevide Evrope. V ozadju je vidnih 12 zvezdic z zastave Evropske unije.

Upodobitev na treh najnižjih nominalnih vrednostih, za **1, 2 in 5 centov**, prikazuje Evropsko unijo v odnosu do sveta. Kovanci za **10, 20 in 50 centov** predstavljajo Evropsko unijo kot skupino individualnih držav. V poudarek enotnosti Evropske unije je ta skupina držav na kovancih za **1 in 2 evra** predstavljena kot integrirana celota.

Nacionalne strani kovancev se v vsaki državi članici razlikujejo in predstavljajo znane nacionalne motive. Evrski kovanci se razlikujejo po velikosti, teži, materialu, barvi in debelini. To slepim in slabovidnim omogoča lažje prepoznavanje različnih apoenov, poleg tega imajo kovanci različno oblikovane robove.

3.13 APOEN

Je nominalna vrednost bankovca ali kovanca.

3.14 DNEVNO-NOČNI TREZOR (DNT)

Dnevno-nočni trezor je tržna pot, ki je namenjena zasebnikom in pravnim osebam 24 ur dnevno za oddajo gotovine in dokumentov. Prednost za stranko oziroma uporabnika je v časovno neomejenem načinu poslovanja z banko, hitrejšem, cenejšem in varnem poslovanju.

3.15 ODVOD

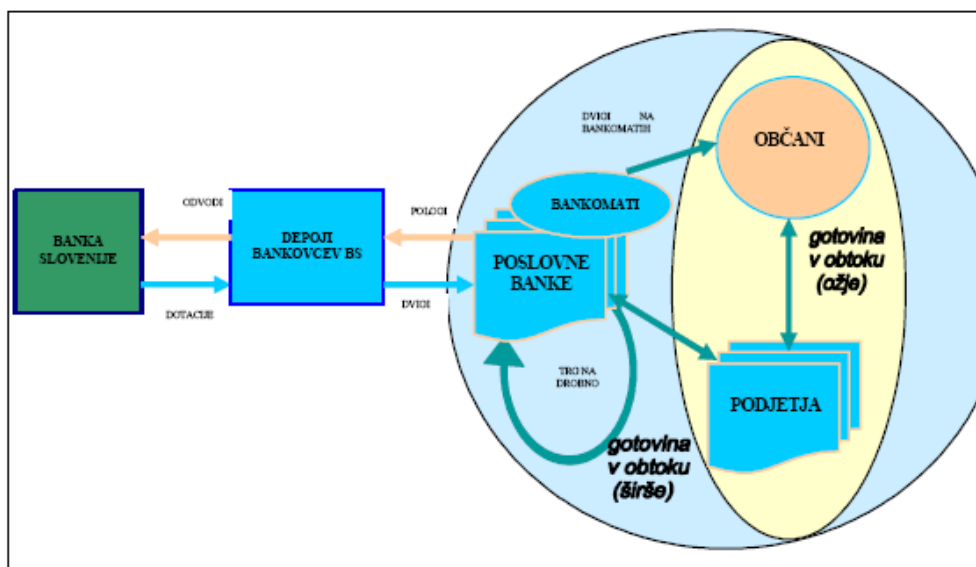
Pomeni oddajo gotovine centralnemu trezorju, ki je v Ljubljani.

3.16 DOTACIJA

Pomeni prejem gotovine iz centralnega trezorja, ki je v Ljubljani.

4 UPRAVLJANJE Z GOTOVINO V ENOTI BANKE

Z reformo plačilnih sistemov in ukinitvijo agencije za plačilni promet so slovenske banke postale glavni akterji pri poslovanju z gotovino. V gotovinski obtok pa so vključeni različni udeleženci: Banka Slovenije, depotne banke, poslovne banke, varnostna podjetja za prevoz gotovine, podjetja in seveda občani.

Slika 4: Prikaz gotovinskega poslovanja v Sloveniji

Vir: Navodila Združenje bank Slovenije (2008), Nacionalni plan – SEPA-gotovina, str. 5

Ker gre pri tovrstnem poslovanju za denar, so postopki, ki jih mora pri tem upoštevati tudi enota poslovne banke, natančno določeni in predpisani. Postopke, ki opredeljujejo to področje, delimo v naslednje sklope:

- obvladovanje količine gotovine v enoti,
- način dostave ali odpreme gotovine,
- hramba in varovanje gotovine,
- postopki vplačil in izplačil gotovine (bankomati, blagajne),

- kontrola kvalitete in izločanje gotovine (bankovcev in kovancev),
- ponaredki,
- kovanci.

4.1 POSNETEK STANJA

4.1.1 Obvladovanje količine gotovine v enoti poslovne banke

Upravljanje z gotovino obsega napovedovanje potrebne oziroma zadostne količine gotovine, ki jo potrebuje poslovalnica banke za zadovoljevanje potreb strank pri izplačilih na blagajnah in bankomatih. Ob tem je treba upoštevati, da stranke banke poleg dvigov gotovine sproti izvajajo tudi pologe gotovine. Oboje vpliva na količino gotovine, ki jo ima enota poslovne banke v določenem trenutku na razpolago in jo je treba obvladovati.

Predpisi urejajo, kakšno količino gotovine ima lahko enota banke na določeni lokaciji. Za uravnavanje tega so predvideni postopki, s katerimi enota zmanjša količino gotovine, če je ima preveč (odvod), ali poskrbi za dodatno količino gotovine (dotacija).

Odvod gotovine dejansko pomeni, da poslovna banka določeno količino gotovine s konkretne lokacije odpremi v depo oziroma trezor.

Z dotacijo pa enota banke poskrbi za to, da ji iz depoja oziroma trezorja dostavijo zahtevano količino gotovine v primeru, če ji gotovine primanjkuje.

Za izvajanje teh postopkov so predvideni posebni postopki in dokumenti, s katerimi pooblaščen izvajalec v enoti to izvede.

4.1.2 Način dostave ali odpreme gotovine

Dostavo ali odpremo gotovine izvajata varnostno podjetje za prevoz gotovine, ki je pridobilo ustrezno licenco. V tem procesu je za pooblaščen izvajalce v banki pomembno, da so pravilno, celovito in po predpisih izvedeni postopki, ki so povezani s primopredajo.

Sem spadajo naslednji postopki:

- preverjanje pooblaščenih oseb podjetja za prevoz gotovine,
- pravilna priprava paketov za zagotavljanje dokazljivosti vsebine,
- preverjanje vsebine paketov,
- izpolnjevanje dokumentov o primopredaji,
- beleženje datuma in časa izvedbe.

Pri postopku se izvajajo različne navzkrižne kontrole med vsemi udeleženci, ki zagotavljajo, da je vsebina prispela do cilja v predpisanem času in celoti.

Kot posebno zahtevo pri dostavi ali odpremi gotovine pa je treba upoštevati stroge predpise o načinu izvajanja teh postopkov. Zaradi strogih predpisov in drugih določil je to storitev, ki je povezana z visokimi stroški.

Za racionalno obvladovanje dostave in odpreme gotovine je treba vzpostaviti zelo dober sistem, ki omogoča, da se taka storitev za odvod ali dotacijo uporabi v najmanjši možni meri.

4.1.3 Hramba in varovanje gotovine

Količino gotovine, ki je v enoti banke zaradi nemotenega procesa dela vedno prisotna, je treba ustrezno varovati na vseh stopnjah procesa. To pomeni, da je treba vso gotovino, ki ni nujno potrebna za sprotno delo, hraniti v trezorju. Prevzem gotovine iz trezorja pa se izvaja po natančno določenih predpisih, tako da se zagotovi sledljivost vsakega posega in prisotnost več pooblaščenih oseb.

4.1.4 Izplačila in vplačila gotovine (blagajne, bankomati)

Stranke poslovne banke so partnerji, ki jim je gotovina namenjena in jo potrebujejo za svoje poslovanje. Izplačila in vplačila se izvajajo preko zaposlenih blagajnikov, ki so pooblašcene osebe enote banke, ali s pomočjo bankomatov, ki ga lahko upoštevamo kot avtomatizirano blagajno z omejenimi funkcionalnostmi.

Za normalno poslovanje blagajn v okviru odpiralnega časa banke in bankomata, ki je strankam na razpolago 24 ur na dan, je treba sproti zagotavljati ustrezno količino gotovine.

Ob tem je pomembno sprotno spremljanje količine gotovine v posamezni blagajni in po potrebi ustrezno ukrepanje. Pri obvladovanju gotovine v posamezni blagajni je namreč treba upoštevati, da se sproti izvajajo izplačila in vplačila, kar zahteva specifično uravnavanje glede na aktivnost, ki jo stranke v določenem času bolj izvajajo.

Pri spremljanju količine gotovine pa je treba upoštevati razliko med blagajnami, ki jih obvladujejo blagajniki in bankomati. Pri bankomatih je namreč treba upoštevati, da gre za stroje, pri katerih je možno izplačevati le določene **apoene gotovine** (10, 20, 50 evrov), ki morajo biti dovolj kvalitetni za strojno prepoznavanje. To podrobnost je treba pri obvladovanju gotovine posebej upoštevati, saj gre za pomemben element, ki vpliva na ustrezen servis za uporabnike.

4.1.5 Kontrola kvalitete in izločanje gotovine (bankovci)

Bankovci, ki so v obtoku, se z uporabo in zaradi raznih neprimernih aktivnosti udeležencev (mečkanje, pranje, označevanje) relativno hitro tudi poškodujejo. Taka gotovina ni primerna za nadaljnji obtok in jo je treba izločiti iz prometa. Zaradi tega se v enoti banke sproti izvajajo ročne in tudi strojne kontrole bankovcev, ki se na podlagi ugotovitev razdelijo na take, ki jih je treba izločiti iz uporabe ali pa uporabljati le za določene namene.

Zaradi strojne obdelave pri štetju bankovcev in uporabe v bankomatih poškodovani bankovci niso primerni za uporabo, saj povzročijo zastoje in napake.

Poleg tega pa je tudi pri tem treba upoštevati predpise in direktive, s katerimi okolje zagotavlja, da skrbniki gotovine (banke) pravočasno umaknejo neprimerno gotovino iz obtoka.

Sprotna kontrola kvalitete bankovcev, ki jih je bančna enota pridobila na podlagi pologov strank, omogoča, da se pravilno sortirajo in na podlagi tega ustrezno

uporabijo. Kvalitetni bankovci se lahko vrnejo nazaj v obtok (bankomati in blagajne). Nekvalitetni in poškodovani bankovci pa se po predvidenih postopkih umaknejo iz obtoka.

4.1.6 Ponaredki

Med posebne aktivnosti v enoti poslovne banke lahko upoštevamo tudi ugotavljanje pristnosti gotovine oziroma ugotavljanje ponaredkov. Zaposleni v bančnih enotah so usposobljeni za prepoznavanje ponarejenih bankovcev, ki jih uporabniki poskušajo vključiti v obtok.

4.1.7 Kovanci

Ob misli na gotovino ljudje velikokrat pomislimo le na bankovce, vendar pa med pomembno upravljanje z gotovino spadajo tudi kovanci. Pri obvladovanju gotovine je treba ves čas zagotavljati tudi, da ima enota poslovne banke zadostno količino kovancev za normalno poslovanje in morebitne potrebe svojih strank.

Obvladovanje kovancev je v poslovni banki dokaj specifičen postopek, ker je treba pri tem upoštevati tudi težo, ki je pomembna za dostavo in odpremo kovancev.

4.2 KRITIČNA ANALIZA

Upravljanje z gotovino obsega tako napovedovanje potrebne (zadostne) količine gotovine posameznega bankomata, poslovalnice, trezorja ter časa oskrbe, da so skupni stroški minimalni, hkrati pa je tveganje, da bi na posamezni oskrbovani lokaciji zmanjkalo gotovine, vnaprej določeno in obvladano.

Gotovino za uporabnike je treba zagotoviti po principu:

- 365 dni v letu,
- 7 dni na teden,
- 24 ur na dan.

Zahteva dejansko pomeni, da mora biti načrtovanje gotovine predvideno tudi za čas, ko poslovna enota banke dejansko ni odprta.

Pri obravnavanem procesu ugotavljamo, da je opredeljen s celo vrsto zakonov in predpisov, ki jih ni mogoče spreminjati ali je vse morebitne spremembe treba spreminjati skladno s tem. To pomeni, da je to treba upoštevati kot dejstva, v okviru katerih je treba izvajati zagotavljanje gotovine.

Postopki so v veliki meri predpisani tudi z internimi navodili banke, ki podrobno predpisujejo aktivnosti, ki jih moramo upoštevati in izvajati.

Kritična točka v celotnem procesu pa so uporabniki sistema, ki ključno vplivajo na količino gotovine v poslovni enoti banke. Uporabniki lahko namreč gotovino z uporabo bankomata in DNT dejansko polagajo ali dvigujejo 24 ur na dan. Dvigi gotovine brez vnaprejšnje napovedi so sicer za posameznega uporabnika omejeni, kar v določeni meri zmanjšuje možnosti za velik nepredviden odliv. Kljub temu pa obstaja velika možnost, da v določenem dnevu večje število uporabnikov želi dvig gotovine v znesku, ki ga ni treba vnaprej najaviti.

Kljub vsem možnostim za negotovinsko poslovanje se veliko število uporabnikov še vedno odloča, da bodo vsaj del svojih obveznosti še vedno poravnali z gotovino. Pri tem gre predvsem za pogosta plačila blaga manjših vrednosti, potrošniške nakupe v trgovinah in plačilo različnih gostinskih in turističnih storitev. Praviloma se uporabniki za dvig gotovine odločajo v zadnjem trenutku in dvigov ne napovedujejo vnaprej.

Poleg dviga gotovine pa je treba upoštevati, da lahko uporabniki ves čas izvajajo tudi pologe gotovine (na blagajni, bankomatu, DNT). Pologi gotovine so praviloma v višjih zneskih na podlagi iztržkov za opravljeno storitve.

5 PRENOVA (PREDLOGI ZA ZMANJŠANJE TVEGANJA)

Kot smo ugotovili že v predhodnih poglavjih, so določene zahteve glede upravljanja z gotovino urejene s predpisi in zakoni, ki jih je treba spoštovati.

Postopek oskrbovanja z gotovino iz centralnega trezorja je določen s predpisi banke, ki jih je treba praviloma upoštevati in spoštovati. Odstopanja so mogoča samo v izrednih situacijah, ki pa niso predmet predlogov za zmanjšanje tveganja, ker se vedno rešujejo, takrat ko nastanejo.

Naša pozornost je bila zato usmerjena v proučevanje uporabnikov gotovine, ki jih oskrbuje enota banke. S proučevanjem uporabnikov smo želeli ugotoviti dejanske potrebe po gotovini za vsak posamezen dan v letu. Pri proučevanju smo upoštevali različna izhodišča, ki vplivajo na končne ugotovitve.

5.1 LOKACIJA

Ugotavljamo, da je kot osnovo za vse nadaljnje analize treba opredeliti lokacijo bančne poslovalnice.

V okviru analize lokacije je treba ugotoviti oziroma geografsko določiti območje, ki ga pokriva konkretna poslovalnica in skladno s tem tudi oskrbuje z gotovino.

Pri tem je treba obvezno upoštevati, ali na območju, ki ga obravnavamo, obstaja tudi ponudba konkurenčnih storitev (bank), ki pomembno vplivajo na oceno, ki jo obravnavamo.

Ob analizi lokacije je treba upoštevati, ali lokacija bančne poslovalnice pokriva del gosto naseljenega območja ali pa gre za bolj redko naseljeno območje. Pri oceni posameznih elementov je namreč pomembna tudi ugotovitev, kakšne so možnosti, da določen del uporabnikov za oskrbo z gotovino uporablja druge lokacije.

Poseben element pri obravnavi lokacije pa je opredelitev tranzicijskih in dnevnih migracijskih tokov, ki lahko tudi pomembno vplivajo na določeno oceno, koliko gotovine je treba zagotavljati.

Na podlagi določitve lokacije je možno ugotavljati vse nadaljnje dejavnike, ki so pomembni za oceno gibanja denarnih tokov in še posebej gotovine:

- starostna struktura,
- podjetja na lokaciji in izplačilni dnevi,
- število upokojencev, šoloobveznih otrok,
- trgovski centri in njihov odpiralni čas,
- lokalne navade prebivalcev (verniki, dnevne migracije, turistična destinacija ...),
- kulturne prireditve (tedenske, mesečne, občasne),
- izobrazbena struktura uporabnikov.

5.2 STAROSTNA STRUKTURA UPORABNIKOV

Tehnološki napredek omogoča hiter razvoj nekaterih bančnih storitev (plačilne kartice, elektronsko bančništvo). To pomeni velike spremembe pri poslovanju z denarjem, ki jih banka omogoča, kar pa seveda pomeni, da se morajo temu hitro prilagajati tudi uporabniki.

Ugotavljamo, da hitrim spremembam precej lažje sledijo mlajše generacije, ki so bolj dojemljive za tehnološke novosti, medtem ko starejše generacije vse spremembe težje in počasneje sprejemajo. To pa pomeni, da starejša generacija kot plačilno sredstvo v večji meri uporablja gotovino, ker jim je tak način poslovanja bolj domač, saj obstaja v podobni obliki že od njihove mladosti. Poslovanje z gotovino pa posledično pomeni, da na določeni lokaciji obstajajo večje potrebe po izplačilih gotovine kot potem posledično tudi pri plogih gotovine, na podlagi iztržkov.

5.3 STRUKTURA IN IZPLAČILNI DNEVI PODJETIJ

Pomemben element za napovedovanje potreb po gotovini je tudi seznam podjetij, ki delujejo na lokaciji posamezne bančne enote. Informacije, ki jih bančna enota pri tem potrebuje, je treba razdeliti na tri pomembne dejavnike:

- število zaposlenih,
- izobrazbena in starostna struktura zaposlenih,
- izplačilni dnevi.

Od vseh navedenih dejavnikov je namreč odvisno, koliko gotovine mora bančna enota zagotavljati na posamezen dan. Vsekakor je najbolj pomemben dejavnik število zaposlenih, saj je možno predvidevati, da vsak zaposleni potrebuje nekaj gotovine za sproti. Izobrazbena struktura je pomembna, ker lahko ugotovimo, da z gotovino v večji meri v povprečju poslujejo starejši ljudje z nižjo stopnjo izobrazbe. Poznavanje izplačilnega dne posameznega podjetja pa je pomembno zaradi možnih predvidevanj, da se bodo na ta dan povečali dvigi gotovine zaradi svežega denarja na računih zaposlenih.

5.4 IZPLAČILO POKOJNIN

Večji uporabniki poslovanja z gotovino so vsekakor starejši občani. To je vidno predvsem na izplačilne dneve pokojnin. Upokojenci še vedno najraje rokujejo z gotovino, novitete so jim odveč.

Kot posebnost pri obravnavi starejših občanov pa je treba upoštevati, da ti praviloma potrebujejo večje zneske gotovine naenkrat (na dan pokojnine). Ugotavljamo, da jim to predstavlja način druženja, zato do večjih dvigov gotovine prihaja na isti dan.

5.5 ODPIRALNI ČAS TRGOVIN

Za načrtovanje količine gotovine, ki jo potrebuje enota poslovne banke, je vsekakor zelo pomembno poznavanje odpiralnega časa trgovin v okolici. Pri tem je treba izpostaviti predvsem čas, ko enota banke ni odprta za uporabnike. Posebna pozornost pri tem velja za konce tedna in praznike, ko bančna enota praviloma ne posluje. V tem času pa so v zadnjih letih odprti razni trgovski centri.

Za ta čas je treba predvideti predvsem dva vidika, ki vplivata na načrtovanje gotovine. V dneh, ko enota poslovne banke ni odprta, se povečajo predvsem dvigi na bankomatih, ker uporabniki drugih možnosti nimajo. Zaradi tega je treba bankomate za ta čas oskrbeti z večjo količino gotovine in ob tem vseeno paziti, da gotovine ne bo preveč.

Seveda pa se povečana poraba gotovine pozna prvi dan, ko je poslovna enota banke zopet odprta. Veliko gotovine se namreč v banko vrne v obliki iztržkov, ki jih dostavijo trgovine. To pa pomeni, da je za tak dan treba načrtovati manjše potrebe po dostavi gotovine od drugod, ker se prejeta gotovina na podlagi postopka recikliranja lahko zopet vrne v krog za izplačilo na blagajnah in bankomatih.

5.6 DNEVI V TEDNU

Ugotavljamo, da so za načrtovanje potreb po gotovini pomembni tudi dnevi v tednu. To velikokrat ni odvisno od drugih dejavnikov, temveč je očitno povezano z določenimi navadami ljudi. Povečanje potreb po gotovini se izkaže v ponedeljkih, sredah in petkih, ko se pretok gotovine dejansko poveča pri dvigih gotovine kot tudi pri plogih.

5.7 LETNI ČASI

Na porabo gotovine v veliki meri vplivajo tudi letni časi. Dejansko pri tem lahko prepoznamo različne potrebe v različnih letnih časih.

V spomladanskem času se potreba po gotovini poveča predvsem zaradi aktivnosti pri obnovi in novogradnji različnih objektov. Zaradi različnih dejavnikov je plačevanje storitev v veliki meri povezano tudi z gotovino.

V poletnem času se zaradi drugačnih navad uporabnikov precej poveča dvig gotovine. V tem času se namreč v določeni meri spremenijo ustaljena gibanja ljudi, ki zaradi dopustov povečajo obisk domačih in tujih krajev, kjer kot plačilno sredstvo v večji meri uporabijo gotovino. V tem času se poveča tudi potreba po zagotavljanju gotovine v drugih valutah. K temu precej prispeva tudi poraba na določenih lokacijah (planinski domovi, gostinske storitve), kjer ljudje za plačevanje praviloma uporabljajo gotovino.

V jesenskem času pa se poraba gotovine poveča zaradi različnih izdelkov pri kmetih, ki jih ljudje še vedno v zelo veliki meri plačujejo z gotovino.

Zima pa je tisti čas, ko se poraba gotovine zaradi vremenskih posebnosti (dež, sneg) nekoliko zmanjša, saj ljudje, ki so praviloma večji uporabniki gotovine, v tem času spremenijo svoje navade in ostanejo doma.

5.8 IZREDNI DOGODKI (PRAZNIKI, PRIREDITVE)

Na potrebe po gotovini v veliki meri vplivajo tudi izredne prireditve, ki se dogajajo v okolici bančne enote. To namreč pomeni, da se bodo na določeni lokaciji pojavili tudi drugi uporabniki, ki potrebujejo gotovino. Takrat se potrebe po gotovini povečajo predvsem na bankomatih.

Poseben dejavnik za načrtovanje porabe gotovine pa so prazniki. V tem času se poraba gotovine dejansko poveča zaradi aktivnosti ljudi.

5.9 APOENI

Posebno pozornost za obvladovanje gotovine je treba posvetiti tudi apoenu, ki jih poslovna enota banke potrebuje. Ugotavljamo namreč, da se potrebe razlikujejo glede na različne dejavnike.

Za manjše dvige na bankomatih in blagajnah uporabniki potrebujejo predvsem apoene po 10, 20 in 50 evrov.

Situacija pa je ravno obratna pri večjih dvigih na blagajni. Takrat uporabniki praviloma želijo in potrebujejo apoene po 100, 200 in 500 evrov.

Pri tem je treba omeniti, da so v določenih situacijah kot apoeni pomembni tudi kovanci zaradi specifičnih potreb uporabnikov (drobiž v blagajni).

Ugotavljamo, da so tudi take potrebe v določeni meri povezane z ostalimi dejavniki, kot so izplačilni dnevi, letni časi in izredni dogodki.

6 ZAKLJUČKI – UGOTOVITVE

Pri obravnavi problema smo večino pozornosti posvetili področju uporabnikov, ker je analiza obvladovanja gotovine v okviru države in poslovne banke kot celote predmet drugačnega pristopa in obravnave. V veliki meri gre pri tem za zakone in predpise, ki jih je možno spreminjati le na podlagi večjih proučevanj in rezultatov, ki so bili s tem pridobljeni.

Upravljanje z gotovino v posamezni poslovni enoti banke pa je lahko delček celotne raziskave, ki se kot vzorec lahko prenese na druge poslovne enote. Že pri obravnavi uporabnikov posamezne enote smo ugotovili, da je za uspešno upravljanje z gotovino treba vzpostaviti sistem, ki bo na avtomatiziran način določal oziroma napovedoval:

- kakšno količino gotovine bo poslovna banke potrebovala naslednji dan,
- kakšne apoene bo potrebovala,
- katere valute bo potrebovala,
- s kakšno količino gotovine je treba napolniti bankomate,
- koliko gotovine bo prispelo v poslovno enoto na podlagi plogov in iztržkov,
- kdaj je optimalen čas za pripravo napovedi za naslednji dan.

Za pridobitev osnov, ki bodo poslovni enoti omogočale sistem za upravljanje z gotovino, pa je treba vzpostaviti sistem spremljanja po navedenih točkah v prenovi postopka. Sistem mora delovati tako, da bo upošteval vsa navedena izhodišča in bo temeljil na stalnem dopolnjevanju in prilagajanju vseh elementov v daljšem časovnem obdobju. To pa dejansko pomeni, da je moč pričakovati, da rezultati, pridobljeni v prvem obdobju proučevanja, niso popolnoma pravilni, in so možna tudi večja odstopanja v napovedih. Če pa se vzpostavi dolgoročna vsakodnevna analiza, je v daljšem časovnem obdobju moč pričakovati zelo natančne napovedi potreb na podlagi sistema.

S spremljanjem gibanja dvigov in plogov bo mogoče pridobiti tudi informacije o trendih pri gotovinskem poslovanju. Kljub splošnemu prepričanju, da se obseg gotovinskega poslovanja spreminja s spoznavanjem uporabnikov z novimi možnostmi, ki jih banka ponuja, ni natančne analize, ali gre za splošen pojav ali pa je odvisen od strukture uporabnikov, ki jo določena poslovna enota pokriva.

Pri trendih bi bilo treba obravnavati naslednja izhodišča:

- razmerje med dvigi gotovine na blagajnah in bankomatih,
- razmerje med plogi gotovine na blagajnah in bankomatih,
- apoeni, ki jih pri tem uporabljajo stranke na blagajni in bankomatih,
- število dvigov in plogov gotovine v blagajnah in na bankomatih,
- povprečni dvigi in plogi na blagajnah in bankomatih.

Za analizo obvladovanja gotovine bi bilo treba vzpostaviti sistem, ki bi temeljil na dveh osnovnih predpostavkah:

- uporaba računalniških programov, ki beležijo spremembe po vseh navedenih kriterijih,
- nadgradnja s podatki, ki so specifični za posamezno enoto poslovne banke.

Kljub začetni investiciji v pripravo navedenih postopkov lahko banka s celovitim spremljanjem in posledično boljšim upravljanjem z gotovino doseže precejšnje prihranke pri upravljanju z gotovino.

LITERATURA IN VIRI

Evropska centralna banka. (2007). Mali priročnik o zaščitnih elementih evrobankovcev.

Navodila Združenje bank Slovenije. (2008). Nacionalni plan – SEPA gotovina.

Poročila, interni dokumenti:

Navodila Banke Slovenije. (2005). Delovno gradivo s seminarja: Kako prepoznati ponaredek.

Navodila NLB, d. d. (2007). Blagajniško in trezorsko poslovanje.

Navodila NLB, d. d. (200). Recikliranje evrobankovcev.

Spletne strani:

Vsebina spletne strani:

Internetni vir 1: <http://www.nlbskupina.si/shema-nlb-skupine>, 19. 2. 2010

Internetni vir 2: <http://www.nlbskupina.si/delniski-kapital>, 23. 1. 2010

Internetni vir 3: <http://www.bsi.si/ekonomska-in-monetarna-unija.asp?MapaId=1270>, 6. 2. 2010

Internetni vir 4: <http://www.bankakoper.si/sl/inovativne-resitve/izzivi-prihodnosti/sepa-obmocje>, 6. 2. 2010

Internetni vir 2: <http://www.ecb.int/euro/banknotes/html/index.sl.html>, 6. 2. 2010

KAZALO SLIK

Slika 1: Evrsko območje.....	8
Slika 2: SEPA-območje.....	9
Slika 3: Evrski bankovci	12
Slika 4: Prikaz gotovinskega poslovanja v Sloveniji	14

KAZALO SHEM

Shema 1: Organizacija NLB Skupine	2
---	---

KAZALO GRAFOV

Graf 1:	4
---------------	---